

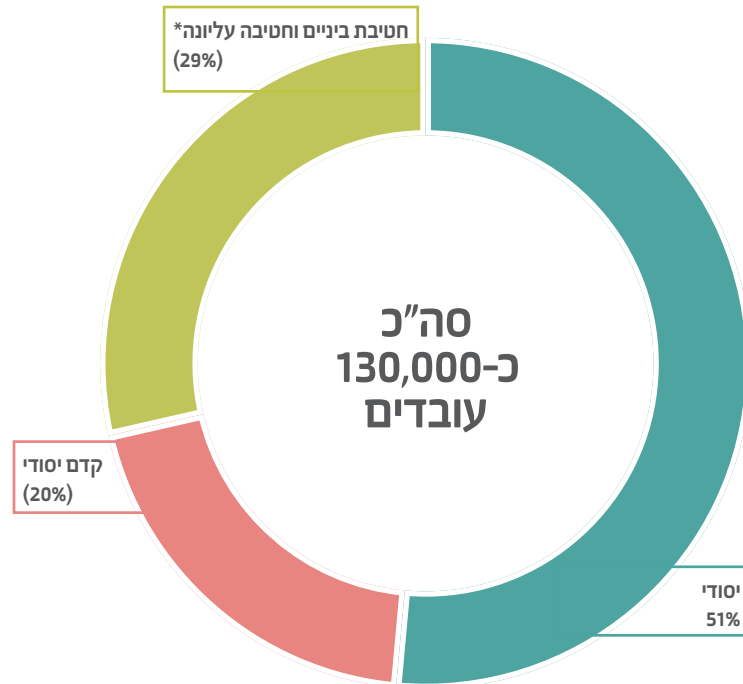
פרק 4

מערכת החינוך הממשלתית

הקדמה

מערכת החינוך הממשלתית

נתוני 2017

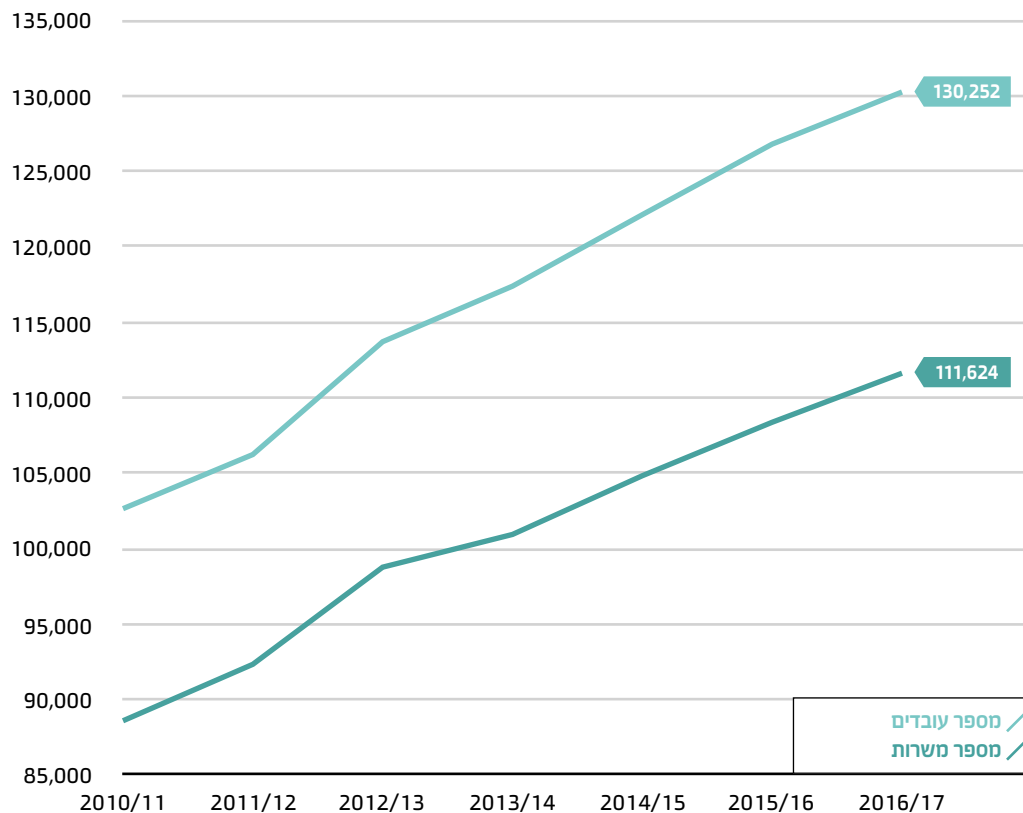
מערכת החינוך היא אבן יסוד ברוב המדינות המפותחות. ההשקעה בדור העתיד מניבה פירות הן במישור הלאומי והן במישור הכלכלי. משכך, שכר עובדי ההוראה במערכת החינוך מהווה נתח גדול בתקציב המדינה, כ-32 מיליארד בשנה שהם כ-8% מתקציב המדינה. מכאן, החשיבות האדירה שיש בניטור שכר המורים ובשמירה על מסגרת התקציב בכל הנוגע לשיפור שכרם. לפניכם תקציר ניתוח מעמיק שנעשה לגבי כ-130 אלף עובדי הוראה המועסקים באופן ישיר על ידי המדינה במסגרת החינוך הרשמי וניתוח של נתוני ה-OECD לעניין שכר עובדי ההוראה בישראל. כפי שעולה מהנתונים המובאים להלן, שכר המורים בישראל אינו נמוך והוא עומד בשורה אחת עם שכר המורים ביתר המדינות המפותחות. שעות העבודה של עובדי ההוראה אינן חריגות אף הן. יחד עם זאת ניתן לזהות פערי שכר משמעותיים בין המורים הוותיקים למורים הצעירים ובין המורים לבין המנהלים. פערי השכר הם שעמדו לעינינו בהסכמים הקיבוציים האחרונים והם צפויים להצטמצם דרמטית בשנים הקרובות בעקבות הסכמים אלו.

*רוב עובדי החטיבות העליונות אינם מועסקים באופן ישיר על ידי המדינה. ישנם כ-40 אלף עובדי הוראה, בעיקר בחטיבות העליונות שאינם מועסקים באופן ישיר על ידי המדינה אך מתקצבים ומפוקחים על ידה (עמותות, רשויות מקומיות וכיוצא בזה).
מקור: אגף השכר, משרד האוצר

4.1

מספר עובדים ומספר משרות לאורך זמן

מערכת החינוך הממשלתית, 2010-2017

מספר המשרות במערכת החינוך הממשלתית גדל במצטבר ב- 13% בחמשת השנים האחרונות, קרי גידול של 4% בממוצע לשנה.

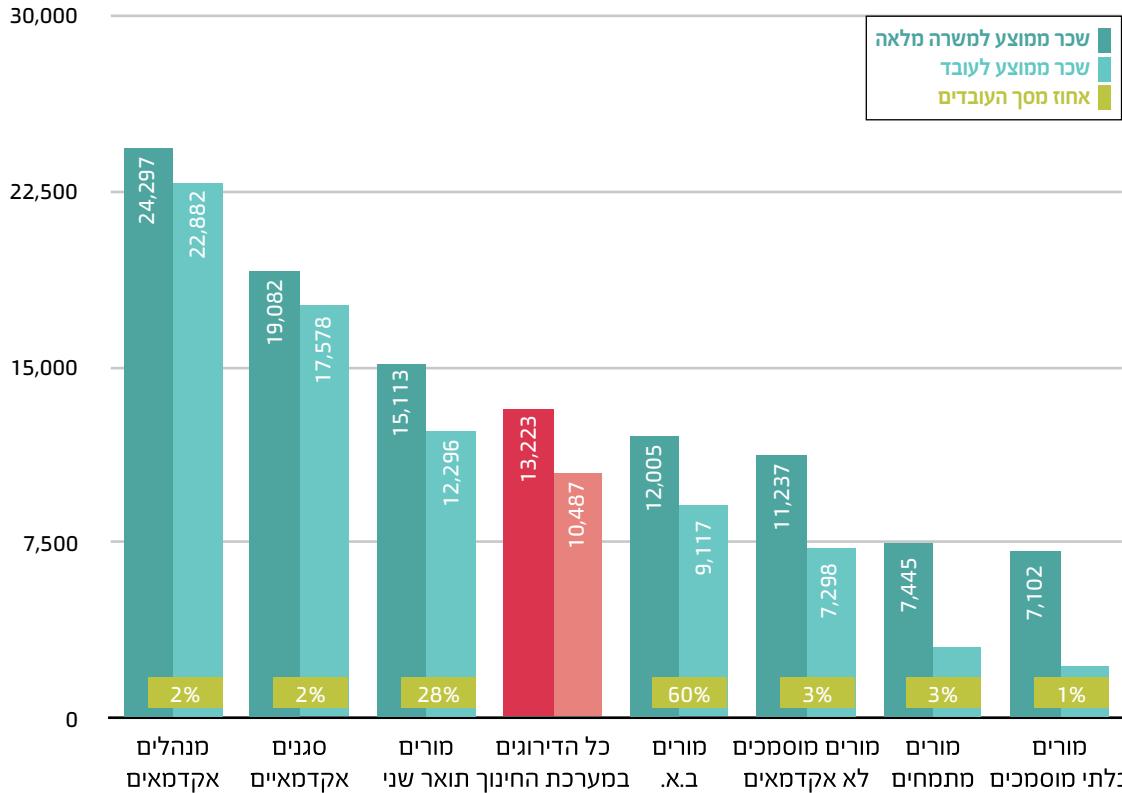
מניתוח שנעשה על ידי הלמ"ס עולה כי מספר התלמידים בחינוך הממשלתי בחמשת השנים האחרונות עלה במצטבר ב-11% ועמד בשנה"ל 2016-2017 על כ-1,574,650 תלמידים. לאור זאת, עולה תמונה חיובית של צמצום היחס שבין מספר התלמידים למספר המורים בשנים האחרונות.

מקור: אגף השכר, משרד האוצר

4.2

שכר לעובד ולמשרה

שכר ממוצע לעובד ושכר ממוצע למשרה מלאה, מערכת החינוך הממשלתית, 2017

בשנת הלימודים 2016-2017 השכר הממוצע למשרה מלאה של כלל עובדי ההוראה במערכת החינוך הממשלתית עמד על 13,223 ש"ח. שכרם של המנהלים הגיע לכ-23,000 ש"ח במוצע.

בתרשים להלן ניתן לראות את השכר הממוצע לעובד מוצג לצד השכר הממוצע למשרה מלאה. הפער בין השניים נובע מכך שישנם עובדים המועסקים במשרה חלקית. השכר הממוצע לעובדי הוראה למשרה מלאה בשנה"ל 2015-2016 עמד על 13,172 ש"ח, כך שכרם הממוצע של עובדי ההוראה בחינוך הממשלתי עלה ב-0.4% בשנה"ל 2016-2017. עם זאת, כניסת 2,600 מורים מתחילים בשנה"ל 2016-2017 בשכר נמוך יחסית (בהיעדר שנות וותק) מצמצמת את העלייה בשכר הממוצע, מאחר והיא מתקזזת עם העלייה שחלה בשכרם של העובדים הוותיקים. קצב גידול השכר הממוצע של קבוצת המורים שעבדה הן בשנה"ל 2015-2016 והן בשנה"ל 2016-2017 עומד על 2.15%.

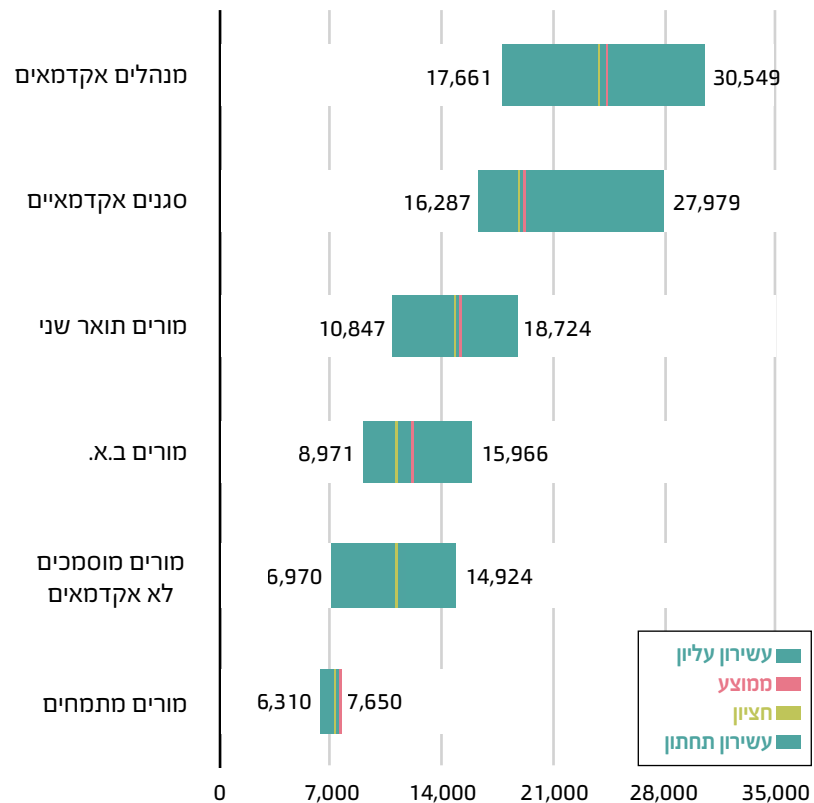
*בתרשים הושמטו דירוגים המתאפיינים במספר נמוך של עובדים (פחות מ-1% מכלל עובדי ההוראה) וכן דירוג "עובדי הוראה (עולם ישן)" אשר מכיל קבוצות עובדים הטרוגניות.
מקור: אגף השכר, משרד האוצר

4.3

הפער בין השכר הממוצע לשכר החציוני בכל הדירוגים קטן. הוותק וההשכלה הם הגורמים המשפיעים ביותר על שכרם של המורים בישראל.

שכר עשירונים לפי דירוגים

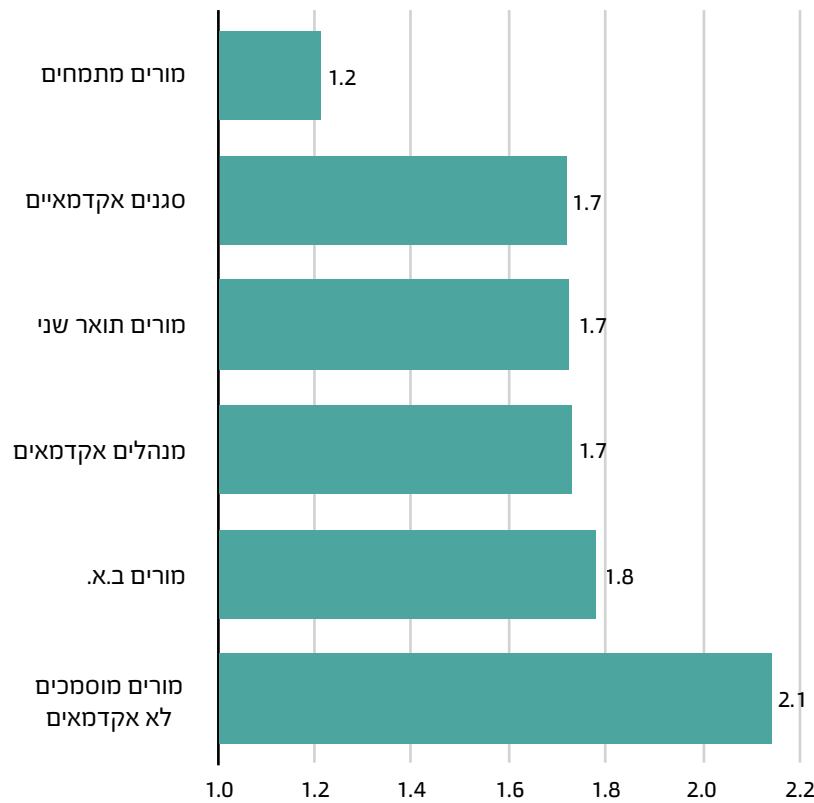
מערכת החינוך הממשלתית, שכר למשרה מלאה, 2017

מקור: אגף השכר, משרד האוצר

אי-שוויון לפי דירוג

היחס בין שכר העשירון העליון לשכר העשירון התחתון, מערכת החינוך הממשלתית, 2017

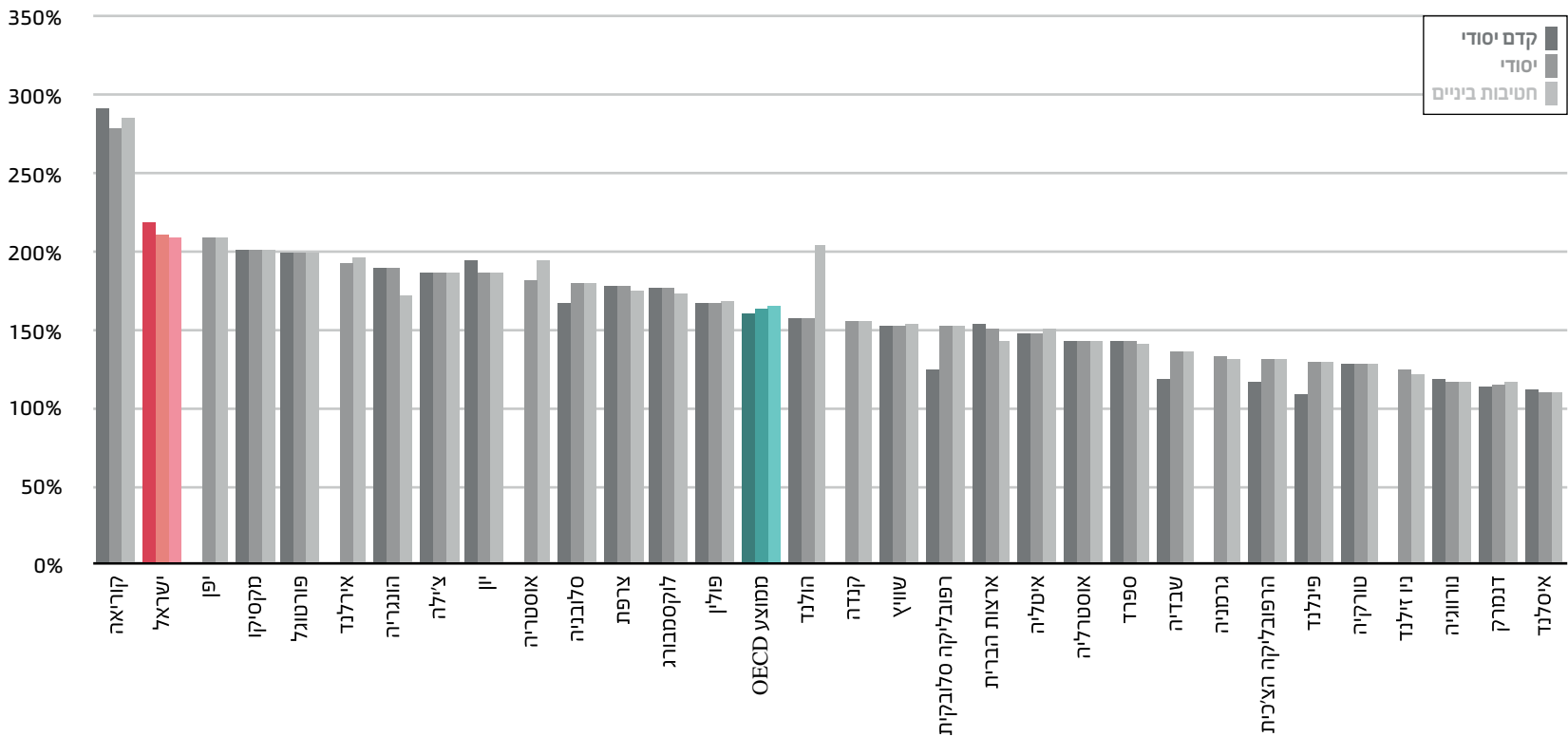
מקור: אגף השכר, משרד האוצר

ישראל מובילה בפערי שכר בין מורים ותיקים לצעירים.

4.4

היחס שבין שכר מורים בטווח העליון והתחתון של השכר

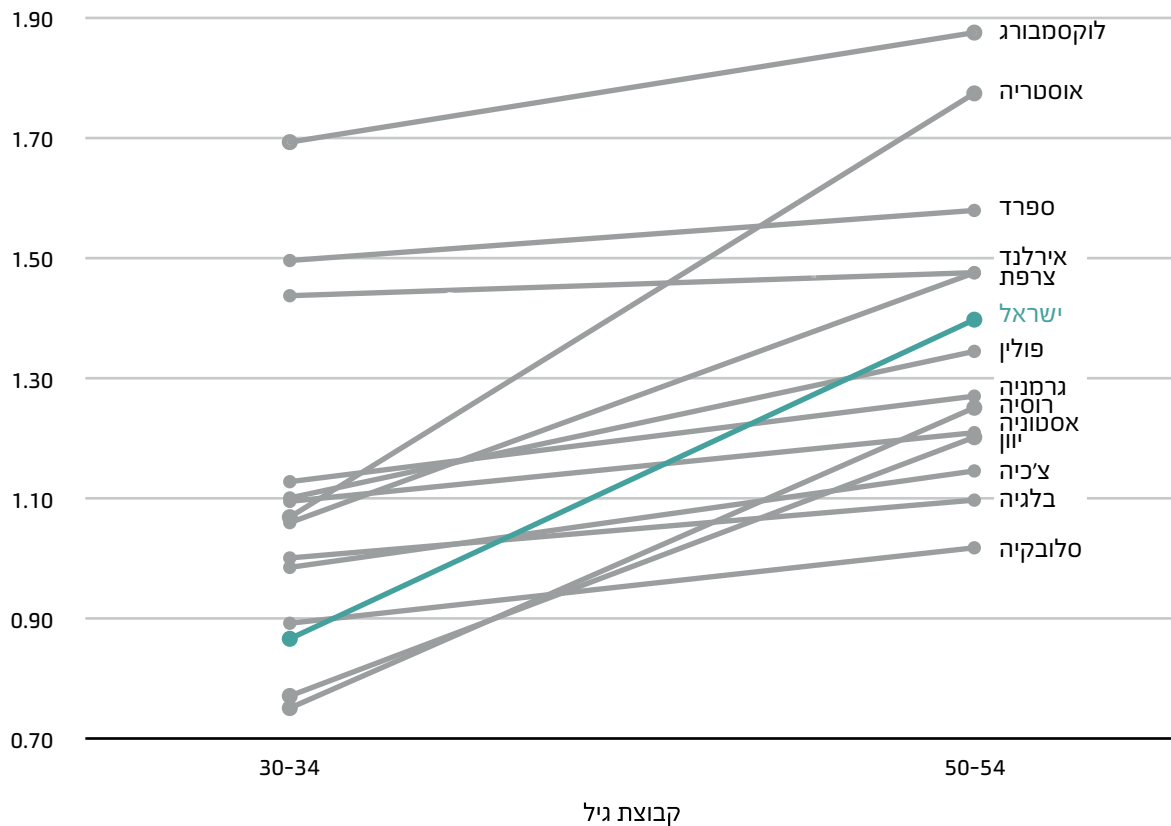
השוואה בינלאומית, 2017

4.5

יחס ההכנסות החציוניות מעבודה: שכירים בענף החינוך בהשוואה לשכירים במשק לפי קבוצת גיל

השוואה בינלאומית, ישראל ומדינות אירפאיות

שכר השכירים המבוגרים בענף החינוך גבוה מהשכר החציוני לשכירים בכלל המשק שבאותו הגיל.

השיפוע של העקומה מייצג את השפעת הגיל על השכר. ניתן להתרשם מכך שהשיפוע בישראל הוא בין החדים ביותר במדינות אירופאיות. שכר עובדי ענף החינוך המבוגרים בישראל (ביחס לשכר החציוני) גבוה בהשוואה בינלאומית, עם זאת שכר עובדי ענף החינוך הצעירים בישראל (ביחס לשכר החציוני) מדורג נמוך לפי אותה ההשוואה.

הנתונים בגרף זה מתייחסים לענף החינוך הכולל עובדים בחינוך הבלתי פורמלי, ישיבות, מכינות, מכללות, תיכונים וחינוך מבוגרים שאינם כוללים במערכת החינוך הרשמית והמוכרת.

מקור: עיבודי פורום קהלת לכלכלה לנתוני LIS לשנה המאוחרת ביותר הזמינה עבור כל מדינה. לכלל המדינות מדובר בשנים בין 2010 ל-2013, למעט בלגיה (2000) ואוסטריה (2004).

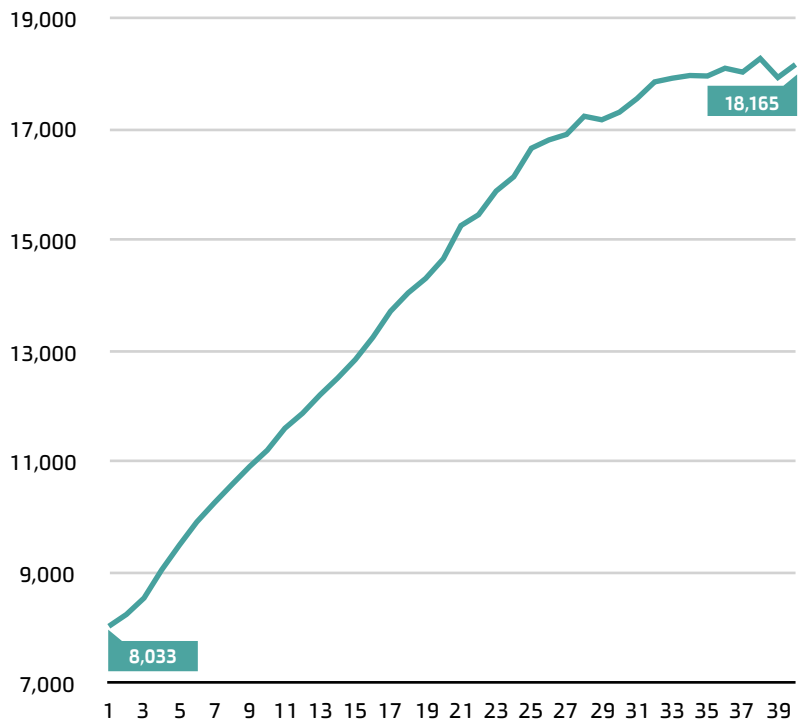
4.6

מרכיב הוותק הינו הדומיננטי ביותר בקביעת שכרם של מורים בישראל. פערי השכר בין מורים מתחילים למורים ותיקים משקפים את העובדה ששכר המורים בישראל מושפע באופן קיצוני ממרכיב הוותק. השפעת הוותק כפולה. גם היקף המשרה וגם גובה השכר למשרה מלאה גבוהים משמעותית אצל המורים הוותיקים.

הפערים בין שכר המורים הוותיקים לשכר המורים החדשים נובעים הן מסיבות שבשליטת המורה כגון תפקידים וחלקיות משרה והן מסיבות שאינן בשליטת המורה כגון תוספת וותק ופז"מ הנדרש לעליה בדרגות.

התפתחות השכר לפי וותק

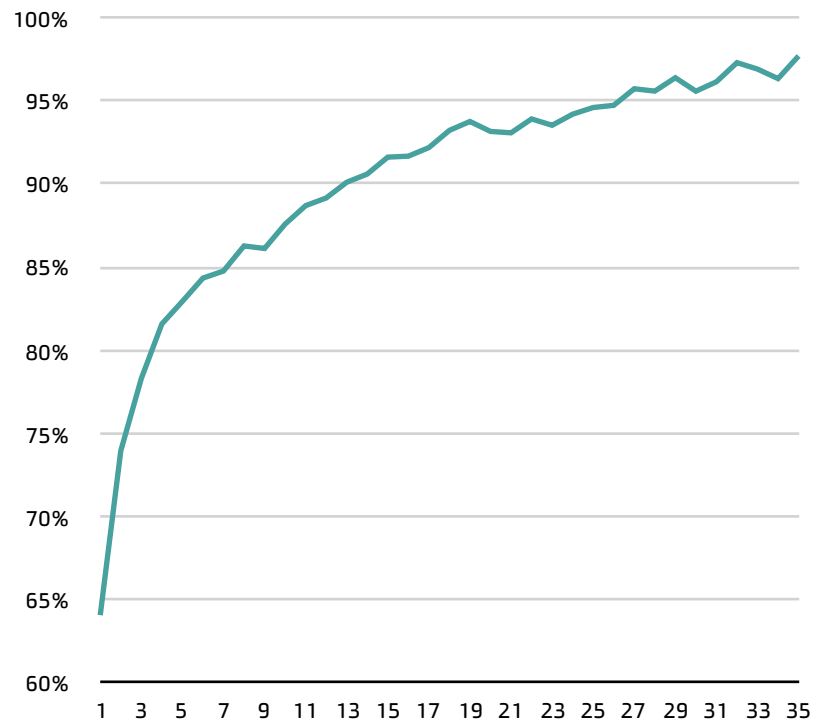
שכר ממוצע למשרה מלאה, מערכת החינוך הממשלתית, נתוני שנה"ל 2016-2017

מקור: אגף השכר, משרד האוצר

היקף העסקת מורים כתלות בוותק

מערכת החינוך הממשלתית, דצמבר 2016

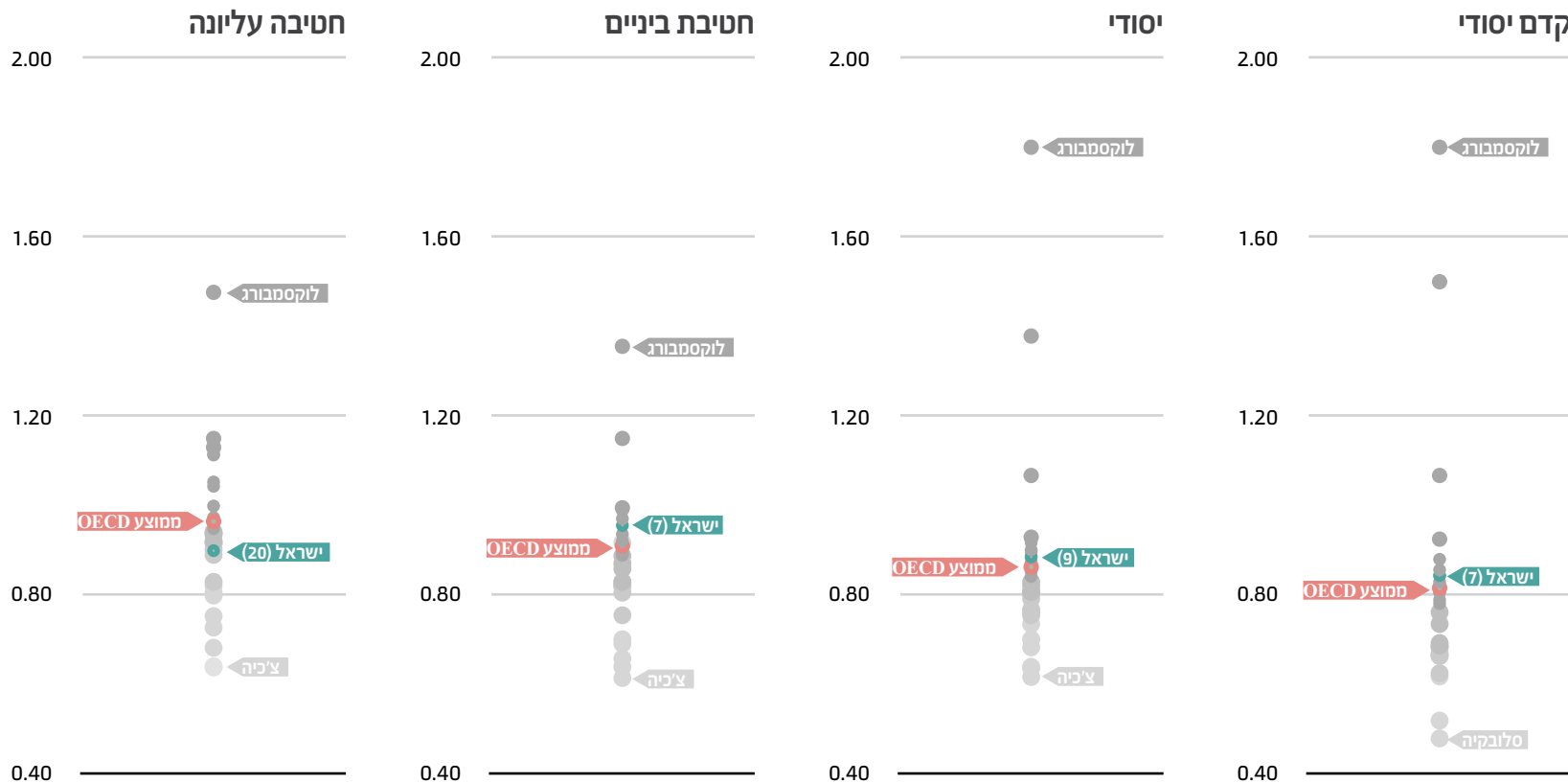
מקור: אגף השכר, משרד האוצר

4.7

שכר המורים בישראל איננו נמוך בהשוואה בינלאומית. שכר המורים, ביחס לשכר עובדים בעלי השכלה על תיכונית במשרה מלאה, גבוה ממוצע מדינות ה-OECD.

שכר מורים ביחס לשכר עובדים במשרה מלאה עם השכלה על תיכונית

השוואה בינלאומית, נתוני 2016

*המספר בסוגריים מתייחס למיקום של ישראל בדירוג
מקור: OECD, Education at a Glance 2018.

ישראל מדורגת גבוה בשכר מנהלי בתי ספר ביחס לשכר העובדים המשכילים, בפער גדול מממוצע מדינות ה-OECD.

שכר מנהלי בתי ספר ביחס לשכרם של עובדים במשרה מלאה בעלי השכלה גבוהה

השוואה בינלאומית, נתוני 2016

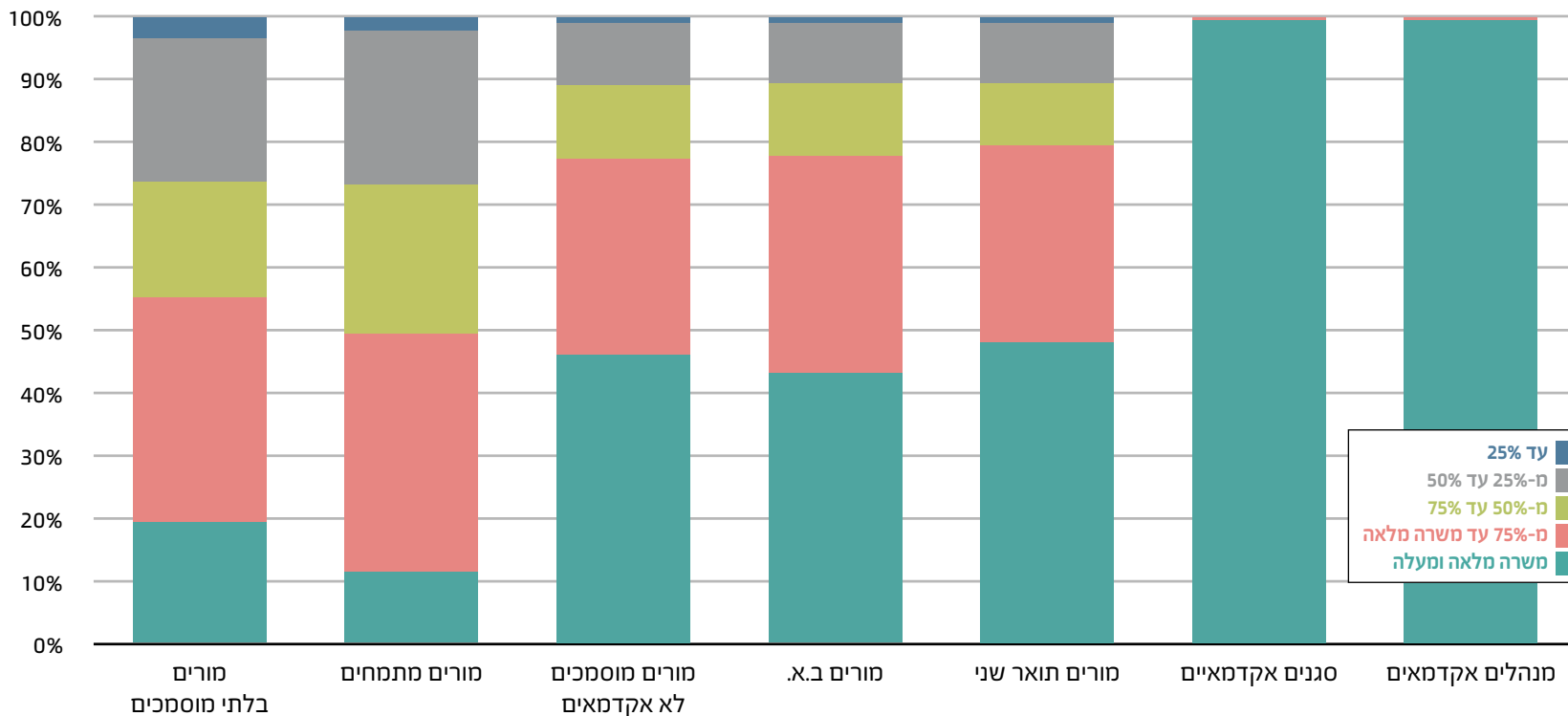
*המספר בסוגריים מתייחס למיקום של ישראל בדרוג
 .Education at a Glance 2018, OECD. מקור: OECD.

4.9

סגנים ומנהלים עובדים במשרה מלאה, כ-25% מהמורים עובדים פחות מ-0.75 משרה.

היקף העסקה לפי דירוג

מערכת החינוך הממשלתית, דצמבר 2016

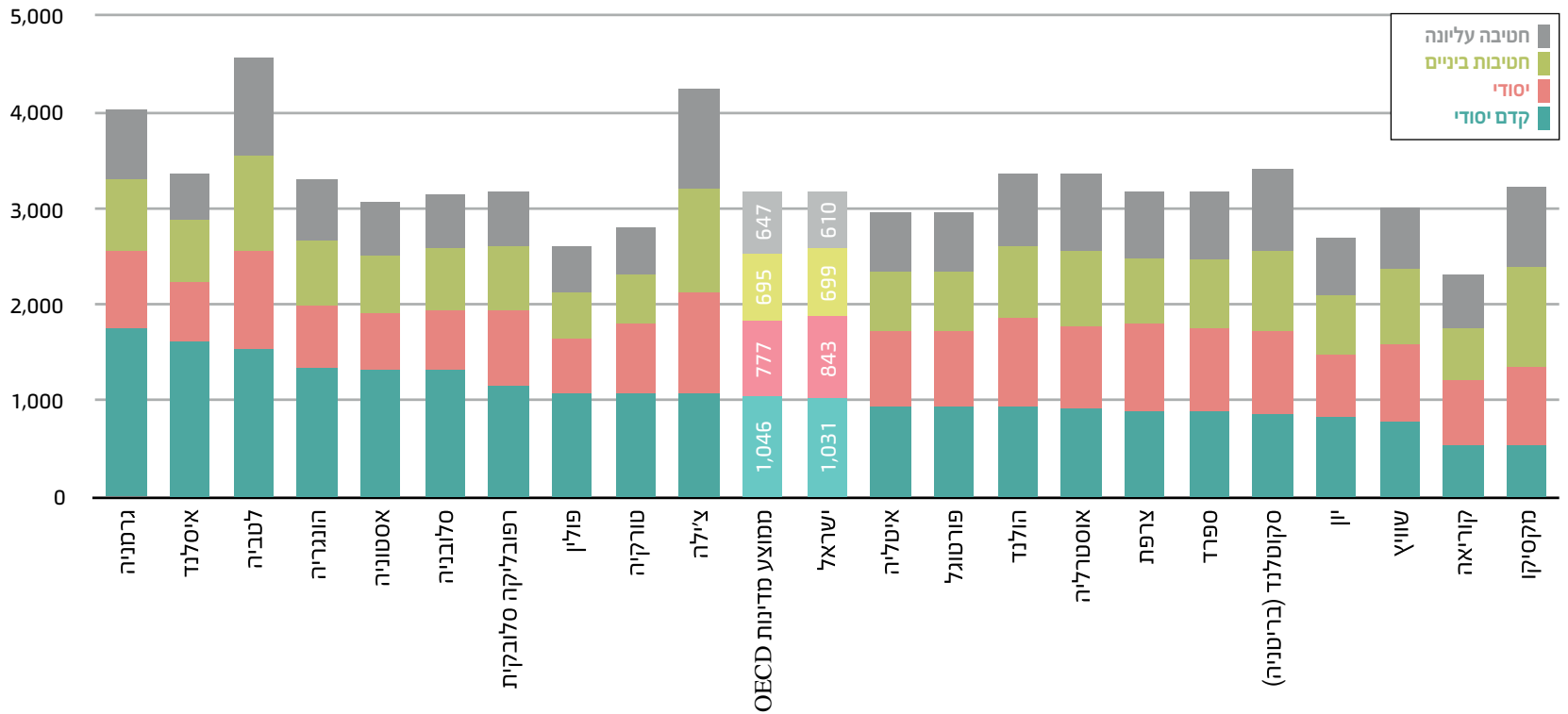

מקור: אגף השכר, משרד האוצר

שעות העבודה של מורים בישראל דומות לשעות העבודה בממוצע ה-OECD בכל שלבי החינוך.

מספר שעות עבודה בשנה של עובדי ההוראה, לפי שלבי חינוך

השוואה בינלאומית, נתוני 2017

מקור: Education at a Glance 2018, OECD נתוני 2017

הערה: בגרף זה מופיעות המדינות שנתוני שעות העבודה לכל שלבי החינוך קיימים במאגרי ה-OECD בלבד.

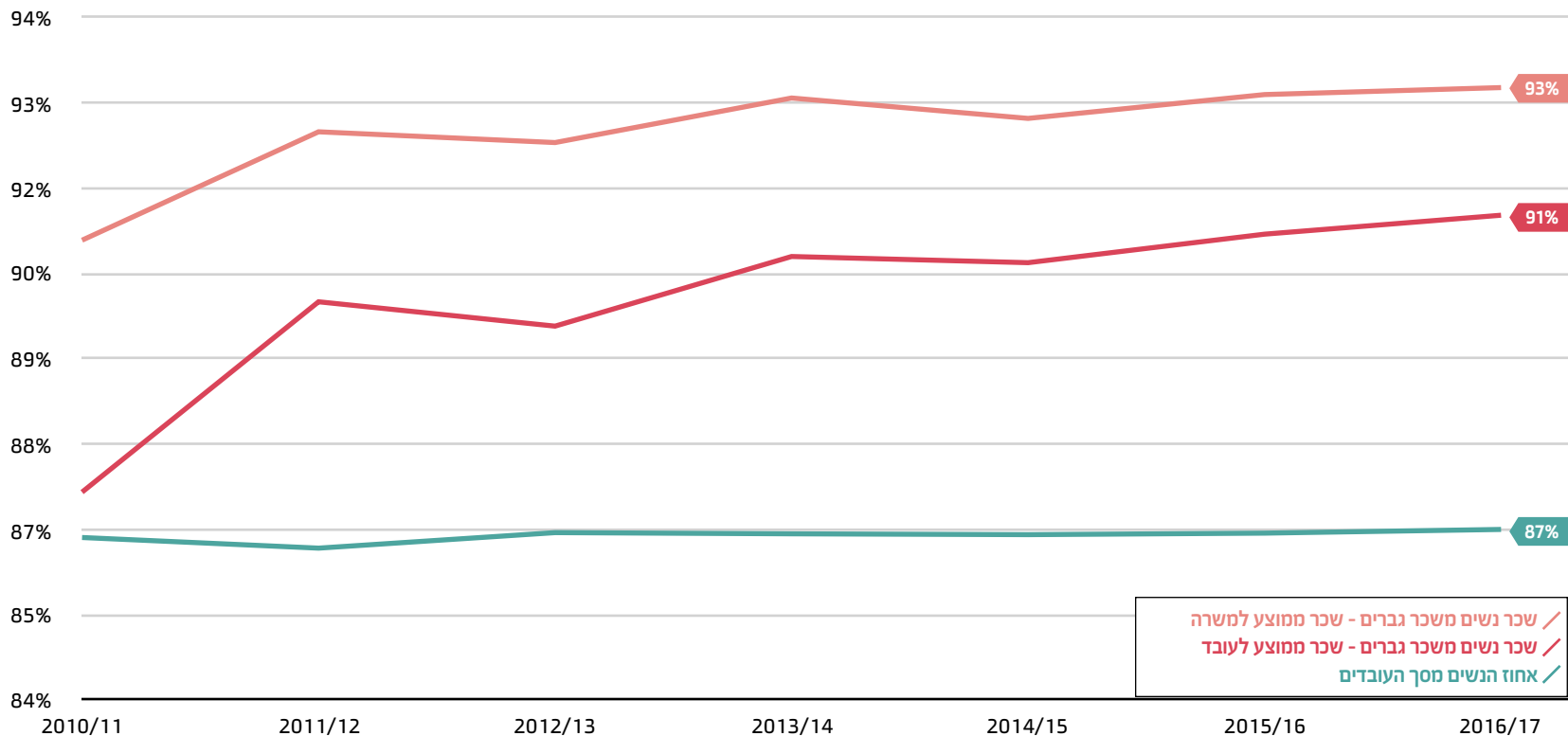
שעות העבודה השנתיות המופיעות בציר האנכי אינם מצטברים, כך למשל מורי חטיבת הביניים בישראל עובדים בממוצע 699 שעות.

פערי השכר המגדריים במערכת החינוך הממשלתית הינם כ-9%. פער זה נובע בעיקרו מאחוז גבוה של גברים לעומת נשים בתפקדי ניהול בעלי שכר גבוה. בשנים האחרונות הנשים מהוות כ-87% אחוזים מעובדי ההוראה במערכת החינוך הממשלתית.

4.11

פערי שכר מגדריים לאורך זמן, ואחוז הנשים מסך העובדים

מערכת החינוך הממשלתית, 2011-2017

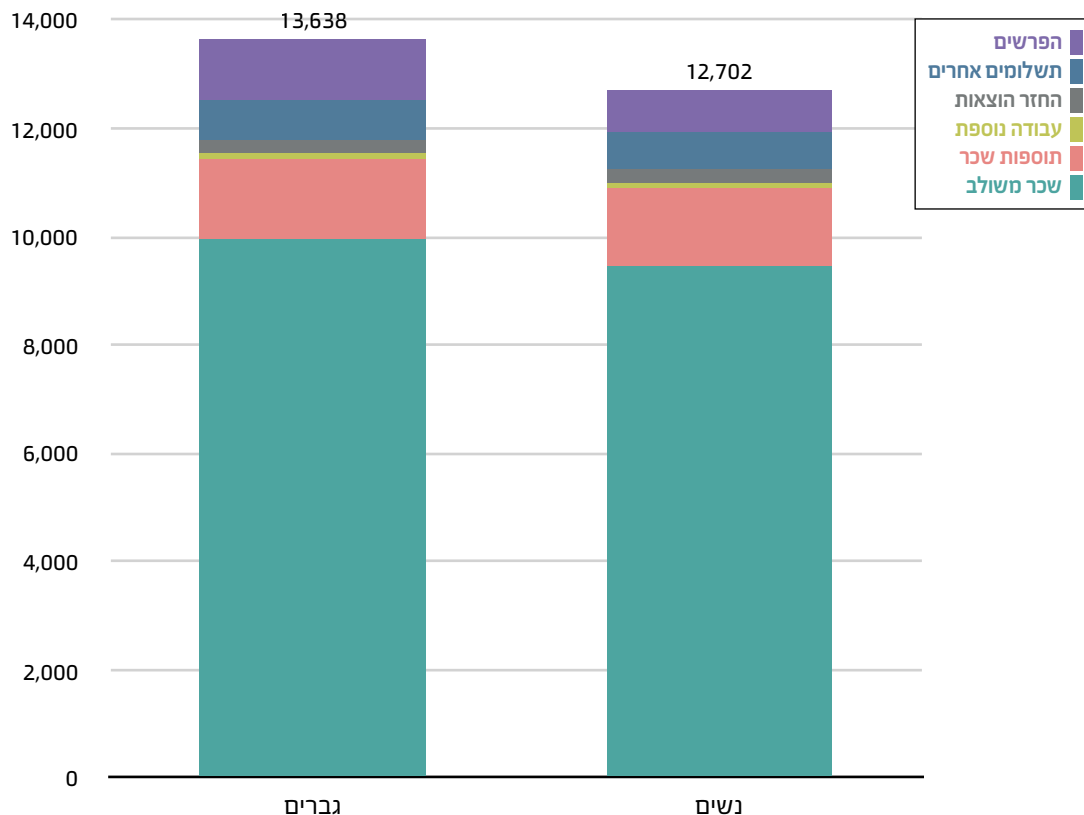

מקור: אגף השכר, משרד האוצר

4.12

פילוח השכר לפי רכיבים ומגדר

שכר ממוצע למשרה מלאה, מערכת החינוך הממשלתית, שנה"ל 2016-2017

שכר היסוד מהווה 79% מהשכר של עובדי ההוראה לעומת 46% במשרדי הממשלה.

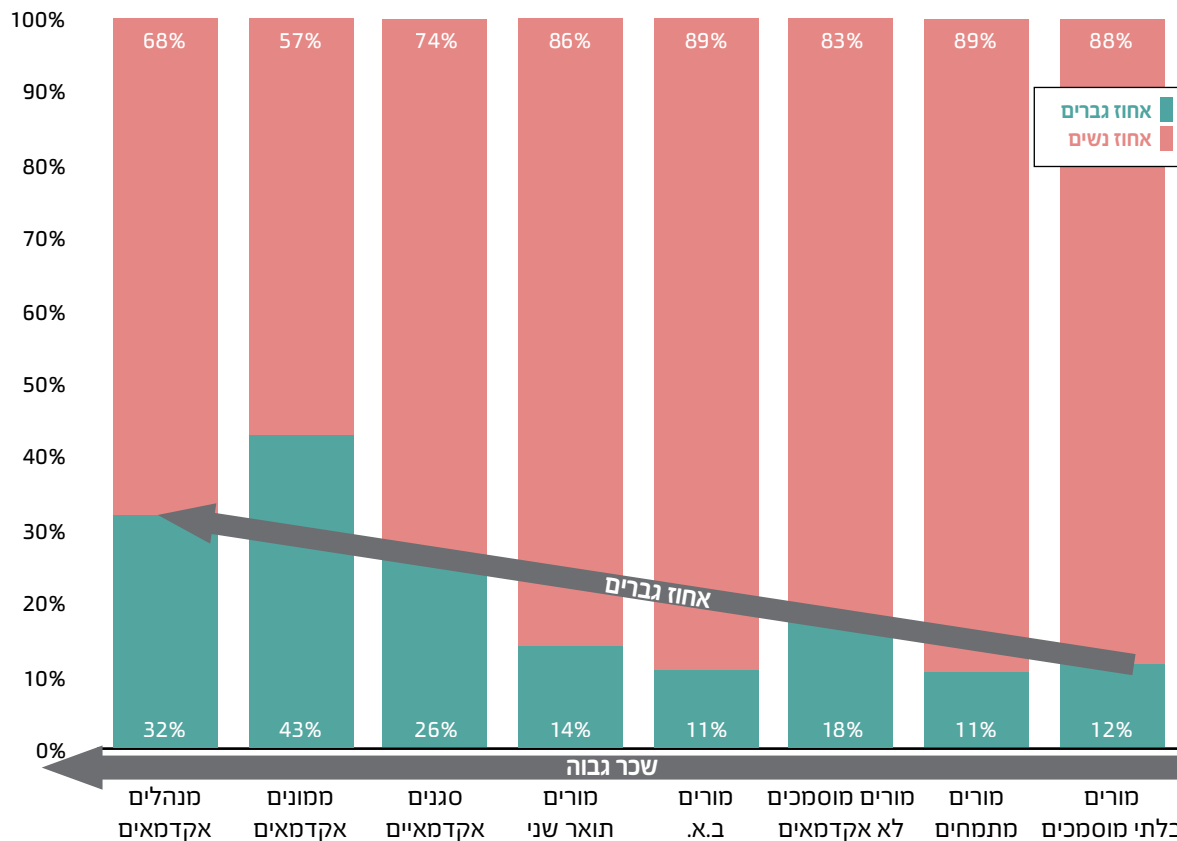
הפער בשכר המשולב בין גברים לנשים נובע מכך שבדרוגי ניהול מועסקים גברים באחוזים גבוהים יותר מנשים. מעבר לכך, לא קיימים הבדלים משמעותיים בתמהיל רבדי השכר בין גברים לנשים במערכת החינוך.

מקור: אגף השכר, משרד האוצר

4.13

התפלגות מגדרית לפי דירוגים ושכר

מערכת החינוך הממשלתית, שנה"ל 2017-2016

דירוגים בעלי שכר גבוה הדורשים כישורי ניהול, נוטים להיות מאוישים על ידי אחוז גבוה יותר של גברים לעומת נשים. 7% מעובדי ההוראה הגברים מאיישים משרות של סגנים ומנהלים לעומת 2.6% מעובדות ההוראה הנשים.

נשים מאיישות באחוזים גבוהים יותר את דירוגי ההוראה המתאפיינים בעובדים בעלי פחות שנות השכלה. כך למשל הגברים מהווים 12% מהמורים שאינם מוסמכים, 11% מהמורים בעלי תואר ראשון ו-14% מהמורים בעלי תואר שני. לעומת זאת בדירוגים הניהוליים, 26% מהסגנים האקדמאים ו-32% מהמנהלים הינם גברים. למרות שבנתונים מספריים, מרבית הסגנים והמנהלים הינם נשים, ניתן לראות בברור שאחוז הגברים המאיישים תפקידי ניהול מכלל הגברים, גבוה יותר מאחוז הנשים המאיישות תפקידי ניהול מכלל הנשים.

מקור: אגף השכר, משרד האוצר